

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 11 października 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.59.2019.EM

Pani
Helena Staśkiewicz - Dobrowolska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Kamieńcu Ząbkowickim

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 12 - 13 września 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a) i lit. b) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu: Emilia Molska - Kaźmierczak - inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu i Grzegorz Kownacki - inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiot kontroli obejmował działalność Ośrodka w zakresie organizowania systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 12 czerwca 2019 roku przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na II półrocze 2019 roku.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 września 2018 r. do dnia 12 września 2019 r. funkcję Kierownika Ośrodka pełniła Pani Helena Staśkiewicz - Dobrowolska odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z uchybieniami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w „Zeszycie kontroli” pod numerem 8. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, akt osobowych w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, oświadczeń złożonych przez Kierownika oraz rozmowy z asystentem rodziny.

Uchwałą nr XXXVII/180/2009 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 23 października 2009 r. nadano statut Ośrodkowi (z późn. zm.). W czasie kontroli Kierownik GOPS oświadczył, iż podjęto działania zmierzające do aktualizacji powyżej wskazanego dokumentu, m.in. z uwagi na zmianę siedziby Ośrodka. Zarządzeniem Nr 4/2010 z dnia 17 marca 2010 r. Kierownik Ośrodka wprowadził Regulamin organizacyjny (z późn. zm.). Zarządzeniem Nr 1/2017 Kierownika GOPS z dnia 8 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia aneksu Nr 2 do Regulaminu organizacyjnego wprowadzono zmiany w przedmiotowym dokumencie, w tym zapisu dotyczącego wewnętrznej struktury organizacyjnej jednostki. Z zapisu wynikało, iż w skład Ośrodka wchodzi, m.in. asystent rodziny. Określono także jego główne zadania. W § 4 Regulaminu wskazano, iż do zakresu działania jednostki należy realizacja zadań wynikających z wykazanych w przywołanym dokumencie aktów normatywnych. Jednak wśród nich nie wymieniono ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co wymaga aktualizacji zapisu. *(dowód: akta kontroli str. 15-17, 117-118)*

W myśl art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą realizowano „Gminny program wspierania rodziny w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na lata 2017 - 2019” przyjęty uchwałą nr XXXIX/238/2017 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 maja 2017 r. W przedmiotowym dokumencie określono, że w 2016 roku pomocy i wsparcia udzielano osobom i rodzinom w związku z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą, bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, alkoholizmem, potrzebą ochrony macierzyństwa, przemocą w rodzinie. Jako główne cele Programu wskazano zapewnienie bezpieczeństwa oraz wsparcia materialnego i rzeczowego rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, pomoc w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym. Określono cele szczegółowe oraz wytypowano realizatorów.

Kierownik oświadczył, że Program był realizowany we współpracy z Urzędem Gminy Kamieniec Ząbkowicki, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ząbkowicach Śląskich, Centrum Integracji Społecznej, poradnią leczenia uzależnień, Gminnym Centrum Kultury, placówkami oświatowymi i służby zdrowia, policją, sądem, Gminną Komisją Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych, Zespołem interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. *(dowód: akta kontroli str. 18-30)*

Gmina realizowała cele Programu m.in. poprzez pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu swoich funkcji zapewniając im wsparcie i pomoc asystenta rodziny, pracowników socjalnych, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa.

W obszarze dotyczącym form pracy z rodziną, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy, rodziny mogły korzystać z konsultacji, poradnictwa specjalistycznego, terapii świadczonej w Punkcie konsultacyjnym dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków działającym w budynku Gminnego Centrum Kultury, gdzie nieodpłatną pomoc w wyznaczonych dniach i godzinach świadczył psychoterapeuta (w środy w godzinach od 15:00 do 17:00) oraz psycholog (w czwartki w godzinach od 16:00 do 18:00). Osoby z problemami uzależnień były kierowane na Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia w Centrum Terapii Uzależnień „Sango” w Ząbkowicach Śląskich. Mieszkańcy gminy mogli także korzystać z bezpłatnej terapii logopedyczno - pedagogicznej świadczonej przez Logo - motywaTOR w Kamieńcu Ząbkowickim. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych mogły korzystać z pomocy w zakresie mediacji świadczonej w Sądzie Rejonowym w Ząbkowicach Śląskich.

Z bezpłatnej pomocy prawnej rodziny mogły korzystać w wyznaczonych miejscach na terenie powiatu ząbkowickiego, tj. w Ząbkowicach Śląskich (ul. 1 Maja 15c, budynek Centrum Terapeutycznego), Ziębicach (ul. Wojska Polskiego 4, budynek Gminnego Centrum Edukacji, Kultury i Sportu) i Złotym Stoku (ul. Rynek 22, budynek Urzędu Miejskiego w Złotym Stoku). Kierownik Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą na terenie gminy były świadczone usługi dla rodziny z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne. Skorzystała z nich także rodzina objęta wsparciem asystenta. W Punkcie konsultacyjnym dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków działała grupa wsparcia. Spotkania odbywały się we wtorki o godzinie 17:00. W okresie od 5 do 18 sierpnia 2019 roku dziesięcioro dzieci uczestniczyło w kolonii w Międzywodziu. *(dowód: akta kontroli str. 111-113)*

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim zapewniał wsparcie i pomoc asystenta rodziny. Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której ta praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy. Asystent nie prowadził także

postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. W myśl art. 15 ust. 4 ustawy obejmował opieką nie więcej niż 15 rodzin.

Na podstawie akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną dokonano oceny jej zgodności z wymogami i zasadami określonymi w Dziale II, Rozdziale 2 ustawy. Ustalono, że w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.). Na jego podstawie dokonywał analizy sytuacji rodziny. Jeśli wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował z wnioskiem o jego przydzielenie do Kierownika Ośrodka. Kierownik po zapoznaniu się z wnioskiem i dokumentacją przydzielał rodzinie asystenta. Każda z rodzin wyraziła zgodę na podjęcie współpracy. Asystent przygotowywał „Kartę informacyjną dotyczącą rodziny”. We współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym asystent przygotowywał plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy. Plan ten zawierał cel główny, cele szczegółowe, zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Terminy realizacji wyznaczonych działań określano wskazując konkretną datę bądź jako „na bieżąco od zatwierdzenia planu”, „na bieżąco”. W trakcie czynności kontrolnych zwrócono uwagę na wyznaczane terminy realizacji działań oraz wskazano by precyzyjnie je określać. Wszystkie dokumenty stanowiące akta sprawy należy datować.

Analiza przedłożonej dokumentacji pozwoliła stwierdzić, że asystent odwiedzał rodzinę od jednego do sześciu razy w miesiącu. Praca była prowadzona w miejscu zamieszkania oraz w miejscu wskazanym przez rodzinę. Asystent sporządzał miesięczne sprawozdania z pracy z rodziną. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, z której wynikała zasadność dalszej współpracy i przekazywał ją Kierownikowi. Ocena sytuacji rodziny sporządzana była terminowo w formie sprawozdania, które zawierało: imię i nazwisko rodziny, imię i nazwisko asystenta, datę sporządzenia, opis sytuacji rodziny przed okresem sprawozdawczym. Wskazywano także cele współpracy rodziny z asystentem, wykonane zadania oraz osiągnięte efekty i określano rokowania. W okresie objętym kontrolą asystent zakończył współpracę z trzema rodzinami. W dwóch przypadkach z uwagi na osiągnięcie założonych efektów, 1 rodzina - brak współdziałania. Po zakończeniu pracy z rodziną asystent monitorował jej funkcjonowanie. W trakcie kontroli rozmawiano z asystentem na temat wsparcia i pomocy

dla rodzin, w tym monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z nią oraz przekazano uwagi dotyczące prowadzonej dokumentacji.

Na terenie gminy były rodziny nieobjęte pomocą asystenta, pomimo faktu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy Kierownik wskazał, m.in. śmierć rodziców, zamieszkiwanie poza terenem gminy, niechęć do podjęcia współpracy związana z nadużywaniem alkoholu. *(dowód: akta kontroli str. 31-79, 115)*

W myśl art. 176 pkt 3 lit. b) oraz pkt 4 lit. c) ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. W trakcie postępowania kontrolnego ustalono, że na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki nie funkcjonowały rodziny wspierające. Kierownik Ośrodka oświadczył, że „Podczas wykonywania pracy w środowisku zarówno pracownik socjalny jak i asystent rodziny informują o tego typu sposobie wsparcia” oraz zwrócił uwagę na „brak zapotrzebowania na tą formę pomocy”. Wskazane jest podejmowanie dalszych działań promujących tę formę wsparcia. *(dowód: akta kontroli str. 113)*

Na terenie Gminy nie działały placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy. W części VI „Gminnego programu wspierania rodziny (...)“ oznaczonej jako „cel główny 2” pkt 5 określono cel szczegółowy/działania jako „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom poprzez zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży w placówkach wsparcia dziennego”, przy czym wśród realizatorów wskazano: placówki oświatowe, GCK, świetlice, kluby sportowe. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Kamieniec Ząbkowicki o braku realizacji przez gminę zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 114)

Gmina, zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy, współfinansowała pobyt dzieci w pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą Gmina na bieżąco ponosiła odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio 10%, 30% i 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pieczy rodzinnej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Na dzień kontroli 17 dzieci z terenu gminy Kamieniec Ząbkowicki przebywało w pieczy zastępczej, w tym: 10 w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 1 w rodzinie zastępczej zawodowej, 6 w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego. Najczęstszymi przesłankami

do umieszczenia dzieci w pieczy było: uzależnienie rodzica/rodziców, przemoc w rodzinie, brak należytej opieki. *(dowód: akta kontroli str. 80-93, 114)*

W myśl art. 179 ust. 1 ustawy w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. W trakcie kontroli przedłożono dokument pn. „Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za rok 2018”. Kierownik odniósł się w nim do działalności całego Ośrodka, bez uszczegółowienia informacji dotyczących realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i odwołania się do działań wskazanych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny. Powyższy dokument nie może być uznany za sprawozdanie, o którym mowa w art. 179 ust. 1 ustawy. Należy wdrożyć działania naprawcze, które pozwolą wyeliminować uchybienie leżące po stronie Ośrodka i spełnić wskazania zawarte w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. W sprawozdaniu należy uwzględnić wszystkie zadania i działania zrealizowane przez Gminę i podmioty działające w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wskazywać potrzeby związane z realizacją zadań.

(dowód: akta kontroli str. 94-105)

Zadania z zakresu wspierania rodziny w okresie objętym kontrolą realizowało pięcioro pracowników socjalnych oraz jeden asystent rodziny. Kontrola dotycząca zgodności kwalifikacji zawodowych pracowników podmiotu wyznaczonego do prowadzenia pracy z rodziną potwierdziła spełnianie wymogów określonych przepisami prawa. Ponadto asystent rodziny złożył oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2 - 4 ustawy. Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że praca asystenta rodziny była realizowana na podstawie umowy zlecenie Nr 14/2019 z dnia 2 stycznia 2019 r., co stanowi uchybienie. Zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy praca asystenta rodziny jest wykonywana w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy albo umowy o świadczenie usług, do której, zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r., poz. 1145 ze zm.), stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. *(dowód: akta kontroli str. 106-110)*

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt 2 i 4 lit. b) ustawy o konieczności tworzenia możliwości i finansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje asystentów rodziny ustalono, że w okresie kontrolnym asystent uczestniczył w szkoleniach finansowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej, w którym jest zatrudniony w oparciu o umowę o pracę na stanowisku asystenta rodziny („Praca z osobami chorymi psychicznie. Relacja socjalna z osobą chorą na schizofrenię). Wobec wskazanego powyżej uchybienia

Gmina powinna podjąć działania zmierzające do tworzenia możliwości i finansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje asystenta rodziny. (dowód: akta kontroli str. 116)

W okresie objętym kontrolą, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 177 ustawy, Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, m.in. „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego dofinansowywano zatrudnienie asystenta rodziny.(dowód: akta kontroli str. 116)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kamieńcu Żąbkowickim nie stwierdzono nieprawidłowości.

POUCZENIE

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jed.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm). Proszę w terminie do 30 listopada 2019 roku powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji uwag i wniosków przedstawionych w wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Iwona Drelichowska-Stopa

(kierownik jednostki kontrolującej)
Zarząd i Polityki Społecznej

(członek zespołu inspektorów)

(członek zespołu inspektorów)

